

Informatiefolder **delier**

Informatiefolder delier

Het gedrag en de reactie van uw partner, familielid, vriend(in) of kennis zijn anders dan u gewend bent. Hij of zij is onrustig, begrijpt u niet, geeft vreemde antwoorden en ziet soms dingen die er niet zijn. Mogelijk vraagt u zich af wat er aan de hand kan zijn. Deze folder legt uit wat een delier is en hoe u ondersteuning kunt bieden. Voor de leesbaarheid spreken wij verder over 'de cliënt' en 'hij', ook als een vrouw / cliënte wordt bedoeld.

Wat is een delier?

Een delier is een toestand van plotseling optredende verwardheid, vaak gecombineerd met angst. Dit is tijdelijk en kan enkele uren tot enkele dagen of weken duren afhankelijk van verschillende factoren, zoals de ernst van de ziekte, behandeling, leeftijd en conditie van de cliënt. Ook in de stervensfase kan een delier optreden.

Een delier kan voor de cliënt en de omgeving een bijzonder nare ervaring zijn. Het beeld kan van uur tot uur sterk wisselen. 's Avonds en 's nachts verergeren de klachten meestal.

De cliënt is onrustig, heeft een wisselend bewustzijn en het is moeilijk om een gesprek met hem te voeren. Misschien begrijpt of herkent hij u niet en denkt hij op een andere plaats te zijn.

Met name dingen die kortgeleden gebeurd zijn, weet hij niet meer. Realiseert u zich dat dit niet met opzet gebeurt. De cliënt is de grip op zichzelf en zijn omgeving kwijt en zijn concentratie is verminderd.

Het handelen kan verstoord zijn waardoor de cliënt bijvoorbeeld moeite kan hebben met wassen, aankleden en zelfstandig eten. Dit alles maakt hem angstig. Ook kan er sprake zijn van achterdocht, agressie of juist stilletjes zich terugtrekken. Sommige delirante mensen plukken of friemelen aan bijvoorbeeld kleding of dekens. Het slaap- en waakritme kan ook veranderen; er wordt dan overdag geslapen en 's nachts is de cliënt wakker en soms ook onrustig.

De cliënt met een delier kan de werkelijkheid anders ervaren en dingen horen of zien die er niet zijn. Dit noemen we hallucinaties. Voor de cliënt zijn deze belevingen echt. Hallucinaties zijn vaak een angstige ervaring voor de cliënt.

Hoe ontstaat een delier?

Een delier ontstaat als onze hersenen niet goed meer in staat zijn om alle prikkels, die de hersenen van binnen en van buiten het lichaam bereiken, samen te voegen tot een logisch en samenhangend geheel van de werkelijkheid. Het ontstaat vrij plotseling, vaak binnen enkele uren tot dagen en kan enkele uren maar ook weken duren.

Een delier wordt veroorzaakt door één of een combinatie van lichamelijke factor(en). Een operatie, een infectie (luchtwegen, urinewegen), lever-, nier- en hartfalen, maar ook het gebruik van bepaalde medicatie kunnen een delier uitlokken. Het plotseling stoppen met alcohol, slaap- of kalmeringsmiddelen of nicotine kan eveneens tot een delier leiden. Bij lichamelijke verbetering neemt de verwardheid meestal snel af.

Mensen waarvan de hersenen zijn beschadigd door langdurig overmatig alcoholgebruik, door hersenbloeding en -infarct of dementie zijn gevoeliger voor een delier. Een delier en dementie zijn twee verschillende aandoeningen, ook al kunnen ze wel tegelijkertijd voorkomen.

Ook hebben mensen die al eens eerder delirant zijn geweest een grotere kans opnieuw een delier te ontwikkelen in periodes van ziekte of stress. Daarnaast zijn ook mensen die minder goed kunnen zien en/of horen kwetsbaarder voor het ontwikkelen van een delier.

Behandeling en beloop

Het beloop van een delier is afhankelijk van de oorzaak, in het bijzonder van de uitlokkende factoren. Gaat het om factoren van voorbijgaande aard, dan is het delier ook voorbijgaand. Als het delier wordt uitgelokt door beschadiging van de hersenen zelf, kan het herstel langer op zich laten wachten, en is soms ook niet volledig.

In de stervensfase wordt maximaal behandeld om de verschijnselen van een delier te verminderen en het sterven zo rustig mogelijk te laten verlopen.

De behandeling van een delier is te onderscheiden in:

1. Behandeling van de uitlokkende factoren:

De arts zal de oorzaak en de uitlokkende factoren / lichamelijke oorzaak zo snel mogelijk behandelen. Infecties moeten worden behandeld en medicatie aan lichamelijke conditie worden aangepast, etc.

2. Behandeling van de verschijnselen van het delier:

Voor de verschijnselen van het delier zelf worden medicijnen toegediend tegen onrust, angst, waanideeën en hallucinaties. Zodra het delier over is worden deze medicijnen geleidelijk afgebouwd.

3. Ondersteunende maatregelen:

- Geef bij opname door welke medicijnen worden gebruikt en meld of al eens eerder sprake is geweest van acute verwardheid.
- Wees eerlijk over de mate van gebruik van alcohol en/of drugs.
- Zorg dat bril, contactlenzen, gehoorapparaat (met reservebatterijen) beschikbaar zijn en ook worden gebruikt.
- Wanneer u veranderingen in de gedachtegang of het gedrag van uw naaste merkt, geef dit dan aan bij het zorgteam.

Na het delier

Mensen die voor de delirante periode geen geheugenproblemen hadden, kunnen zich later vaak nog dingen herinneren van hun verwarde gedrag. Schaamte hierover, verdriet en angst voor het feit dat dit zomaar heeft kunnen gebeuren, komen veel voor. Probeer de cliënt gerust te stellen door te praten over wat er is gebeurd. U kunt uitleggen dat het vreemde gedrag gekomen is doordat hij zo ziek was, dat de hersenen tijdelijk niet meer goed konden functioneren (zoals ijlen bij hoge koorts). Soms zijn er na het delier (blijvende) restverschijnselen, zoals een (milde) geheugenstoornis, waarvoor verder onderzoek en eventueel behandeling nodig kan zijn.

Tips voor omgaan met iemand met een delier

Het is niet eenvoudig om iemand met een delier te verzorgen. Onderstaande tips kunnen u helpen, ook wanneer u het gevoel heeft dat uw hulp wordt afgewezen. Het is belangrijk te onthouden dat de cliënt niets aan de verwardheid kan doen en geen besef heeft van zijn eigen gedrag. Een rustige gelijkmatige benadering werkt geruststellend. Prikkel van buitenaf moeten zoveel mogelijk gedoseerd worden: niet te veel, maar ook niet te weinig prikkels.

Hier volgen een aantal tips:

- Breng enkele vertrouwde zaken van thuis mee, zoals een eigen hoofdkussen, een klok/wekker met een goed zichtbare wijzerplaat, een kalender en een foto van u, familieleden of huisdieren. Plaats deze in het zicht.
- Als u op bezoek komt en de cliënt reageert ongewoon, zeg dan wie u bent, waarom u komt en herhaal dit zo nodig.
- Spreek rustig en in korte duidelijke zinnen. Controleer of de cliënt begrijpt wat u zegt.
- U hoeft niet steeds te praten; het is vaak al fijn dat u geruststellend en rustig aanwezig bent.
- Stel enkelvoudige vragen, zoals: "Heeft u lekker geslapen?" in plaats van "Heeft u lekker geslapen of bent u steeds wakker geweest?".
- Kom niet met te veel bezoek tegelijkertijd. Als u met meer personen op bezoek komt, ga dan aan één kant van het bed of de stoel zitten. De cliënt kan zich dan zoveel mogelijk op één punt richten.
- Ga niet mee in de vreemde ideeën of met de hallucinaties. Probeer deze ook niet tegen te spreken, maar probeer af te leiden naar het hier en nu. Benoem het gevoel dat u bij de cliënt waarneemt, toon begrip hiervoor en stel gerust.
- Geef zo nodig steeds weer uitleg aan de cliënt waar hij zich bevindt, waarom hij daar is, welke dag het is.
- Wek geen achterdocht door te fluisteren. Maak ook geen grapjes over het delirante gedrag. Hij is zich het eigen vreemde gedrag soms bewust, maar heeft het niet in de hand.
- Aarzel niet om eventuele vragen over acute verwardheid voor te leggen aan het zorgteam van de afdeling.

Informatie over de Zorgboog

Bij de Zorgboog staan we klaar voor alle generaties. Iedereen, ongeacht leeftijd, kan bij ons terecht voor een breed pakket aan diensten in wonen, welzijn en zorg in de regio Zuidoost-Brabant. Daarbij werken we onder meer intensief samen met huisartsen en ziekenhuizen. U vindt ons in een woonzorgcentrum bij u in de buurt, in een van onze thuiszorgwinkels of we komen bij u aan huis. Zo krijgt u altijd de beste zorg. Dagelijks zetten zo'n 2400 medewerkers en 1000 vrijwilligers zich daarvoor in.

Wilt u meer informatie over de Zorgboog? Kijk dan op onze website www.zorgboog.nl of bel met de Zorgcentrale, telefoonnummer 0900 - 899 86 36 (€ 0,01 p/m).